

Erik Lukšić

KVALITETNI PROFESORI KAO OSNOVA KVALITETNE ŠKOLE

1. UVOD

U današnje doba ubrzane civilizacije i sveopće jurnjave za boljitkom na svim poljima, došli smo do točke gdje se moramo zapitati: Koji nam je cilj, odnosno gdje želimo stići? Pitanje nije postavljeno samo zbog nas, već i zbog naših nasljednika koja će nas s potpunim pravom osuditi da nismo učinili ništa kada smo bili u mogućnosti. Govorimo o podizanju standarda u svim segmentima našega društva kako bi stvorili uvjete za normalnu i održivu konkurenciju u znanju s ostatkom svijeta. Srž i osnovu svakog društva čini obitelj i školstvo kao institucija odgoja i obrazovanja koja omogućuje svakom pojedincu usvajanje znanja i napredovanje kako bi samostalno stvarao i razvijao svoje potencijale do krajnjih granica.

U ovom ćemo se radu osvrnuti na potporne stupove našega školstva – na naše profesore, jer upravo oni trebaju biti jezičac na vagi koji će prevagnuti u korist napretka i bolje budućnosti.

Naša je struka vrlo aktivna u borbi za svoja prava, međutim trebali bi priznati i svoje nedostatke. Najteže je priznati vlastite slabosti i prihvatiti činjenicu da nismo savršeni. Introspekcijom dolazimo do zaključka da je svako od nas bipolarnan, odnosno predodžbu kakvu imamo o sebi često pobija doživljaj kakav o nama ima sredina u kojoj se krećemo, družimo i živimo. Nemali se broj puta nađemo u situaciji kada misleći da činimo najbolje, okolina shvaća našu gestu u sasvim drugom kontekstu. Na kraju krajeva, možemo zaključiti kako jedno viđenje o sebi imamo mi, drugačije viđenje ima okolina, a ono što uistinu jesmo zasigurno je tu negdje, na pola puta.

Upravo to poimanje naše osobnosti, spoj taštine i ega, ne dopušta vanjsko zadiranje u naše područje, ugodno i toplo, gdje je sve tako lijepo posloženo i usklađeno. Bilo kakvo analiziranje ili propitkivanje, koje ima za cilj ogoliti naše znanje i postaviti ga u nekakve gabarite ili mjerila, koja nisu u rangu onog unaprijed zamišljenog, vlastitog super ega, dovodi do gubitka kompasa i uvriježenog statusa za kojeg nitko drugi ne mari osim nas samih. Strah od evaluacije je kao i kod svih drugih strahova nestvaran, a jedini problem kojeg imamo je onaj kako će okolina prihvatiti rezultate istraživanja.

Ako se vratimo na početak teksta te shvatimo i prihvatimo ozbiljnost i odgovornost koja je pred nama, onda moramo pobijediti strah od evaluacije. Samo

nam ona može ponuditi odgovore kako da sami sebe poboljšamo, a samim time i ponudimo budućim naraštajima nove modele, metode i strategije koje će stvoriti preduvjete za unapređivanje kvalitete obrazovanja.

2. DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA

U razgovoru s mnogim kolegama provlači se određena doza otpornosti prema ideji evaluacije profesora od strane učenika, iako je taj model prisutan u cijelom zapadnom sustavu obrazovanja. Studenti australskog sveučilišta Flinders mogu interaktivno, putem stranice sveučilišta, ocjenjivati svoje profesore bez imalo grižnje savjesti, a takva je praksa i u nama obližnjoj Italiji na tršćanskom i fakultetu u Udinama. Velika se prašina digla oko blog stranice riječkog srednjoškolca koji je uživo i bez cenzure pisao o svojim kolegama iz klupa kao i o profesorima koje je ocjenjivao.

Profesori kao da nisu svjesni činjenice da nas učenici odavno i oduvijek ocjenjuju; između sebe, u društvu, pred roditeljima, potajice i javno grafitima na školskim fasadama. Pa zar nije jačina pljeska dovoljan pokazatelj koliko djeca vole i poštuju pojedinog profesora na školskoj predstavi? Zar nije pozdrav uljepšan osmijehom u prolazu školskim hodnikom potvrda profesoru da je na pravom odgojnom putu? Sve je to u neku ruku neverbalna evaluacija koju mi svjesno ili nesvjesno prihvaćamo odnosno odbacujemo.

Što je to u stvari evaluacija profesora, odnosno učitelja?

Evaluacija bi trebala dati odgovore o profesorovom načinu rada te metode kojima se koristi u nastavnom procesu. Vrednovanje ima za cilj razumijevanje profesorovog utjecaja na učenike kako bi ih zaintrigirao i zainteresirao za predmet i poticao na aktivno sudjelovanje u radu. Odgovori na ova pitanja mogli bi nam dati smjernice za rješavanje problema s kojim se svakodnevno susrećemo u raznim ulogama:

- međusobni odnosi profesor – učenik
- odgojni element za vrijeme i izvan nastave
- stručnost u obavljanju odgojno – obrazovnog procesa
- organizacijske sposobnosti na satu
- profesionalni odnosi s kolegama
- moralne vrijednosti kao model ponašanja

Kvalitetno provedena evaluacija je odskočna daska za profiliranje suvremenog profesora koji bi mogao odgovoriti na zahtjeve koja pred njega stavljaju nove generacije.

A kakav je u stvari prototip modernog profesora?

- poštuje osnove potrebe učenika (njihovo mišljenje i stav)
- pomaže i motivira učenike na rad u skladu s njihovim mogućnostima i sposobnostima
- objektivan je pri ocjenjivanju
- prihvaća nove metode i pedagoške standarde
- predavanja su mu zanimljiva
- potiče na dijalog i razmišljanje

3. METODE ISTRAŽIVANJA

3.1. Uzorak ispitanika

Učenicima Gimnazije Pula ponudio sam sudjelovanje u ovom projektu u cilju poboljšanja KVALITETE ŠKOLE kroz ispunjavanje anketnih listića koje koriste njihove kolege iz Australije i Italije. Oba se anketna listića sastoje od desetak pitanja koja daju odgovore o odnosu profesora prema nastavi i učenicima. U radu je sudjelovalo 358 srednjoškolaca III. i IV. razreda. Osim što su ispunili anketne listiće, otvorili smo okrugli stol na temu prototipa suvremenog nastavnika i sastavljanja standardizirane internet stranice koja bi omogućila evaluaciju profesora od strane učenika.

3.2. Anketni upitnici

Korišteni su upitnici *Flinders University – Adelaide, Australija* i *Universita' degli studi di Udine, Italija*. Prvi upitnik se sastoji od 11 standardiziranih pitanja koji se koriste na službenim stranicama fakulteta (www.flinders.edu.au – **Standard Teacher Evaluation**). Studenti mogu ocjenjivati na ljestvici u rasponu od sedam stupnjeva. Drugi se upitnik sastoji od devet standardiziranih pitanja koji se koriste na službenim stranicama fakulteta (www.uniud.it – **Scheda di valutazione dei corsi di laurea**), a svaki se ocjenjuje na ljestvici od 10 stupnjeva.

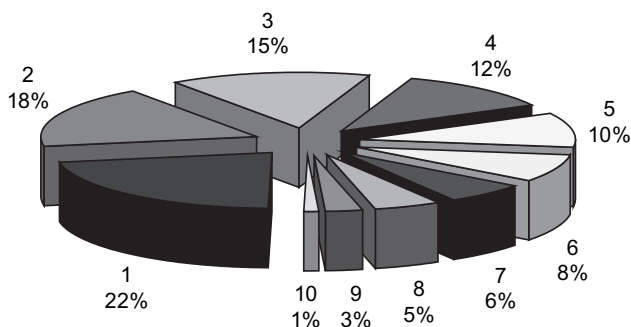
Učenici su kroz navedene anketne upitnike dobili spoznaju o načinu evaluacije na sveučilištima. Nakon evaluacije pokušali smo iscrtati konture “idealnog” profesora, te sastaviti upitnik koji bi bio primjeren učenicima srednjih škola.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Na osnovi odgovora na upitnicima, a što se potvrdilo i kroz razgovor, učenici na prvo mjesto stavljaju kvalitetnu komunikaciju kao temeljno sredstvo rada nastavnika. Profesor 21. stoljeća nije više samo medij koji “prenosi” znanja bivših generacija

mladim naraštajima. On/ona je voditelj, motivator i animator cjelokupnog nastavnog procesa. To je osoba koja svojim primjerom predstavlja i postavlja nove standarde odgoja i obrazovanja. Spremna je saslušati probleme koje nisu vezani samo za svoj predmet i poticati rad u izvannastavnom procesu. Također mora biti u trendu novih tehnologija i primjenjivati ih u nastavi.

1. Poštuje sebe i učenika, uvažava tuđa mišljenja
2. Dolazi pripremljen na sat, jasno i savjesno predaje
3. Objektivan je pri ocjenjivanju
4. Ima autoritet koji nije zasnovan na strahu već znanju
5. Zna zaintrigirati i izazvati zanimanje za predmet koji predaje
6. Kreativan u radu, zanimljivim predavanjima “unese” život u razred
7. Potiče na rad učenike u skladu s njihovim mogućnostima
8. Poštuje tuđa mišljenja (razgovara s učenicima i o problemima izvan škole)
9. Dobro je raspoložen i ima smisla za šalu
10. Ima strpljenja i vremena objasniti gradivo par puta sve dok ga i slabiji ne usvoje

Graf 1. Rezultati odgovara na anketu “Konture idealnog profesora”

Nakon postavljanja osnovnih smjernica koji opisuju profesora 21. stoljeća, učenici su dobili zadatak stvaranja standardiziranog anketnog upitnika. Tako bi zaživjela praksa da svaki učenik na internet stranicama svoje škole odgovori na desetak pitanja kojima bi evaluirali profesore. Naravno, bez zadiranja u njihovu stručnost jer nisu dovoljno kompetentni za to područje.

U završnoj fazi ovog istraživanja učenici su odabrali dolje navedenih 14 pitanja kao reprezentativni uzorak, tj. model ankete na internetskoj stranici. Anketa bi nudila mogućnosti odgovora na ljestvici od četiri moguća odgovora: uopće NE, uglavnom ne, uglavnom da i u potpunosti DA.

Evaluacija profesora od strane učenika

- Profesor je objektivan u ocjenjivanju
- Profesor predaje s entuzijazmom i potiče/motivira učenike na rad
- Profesor obješnjava gradivo i više puta ako učenici nisu razumjeli
- Profesor kasni na sat / kasni s ispravljanjem testova
- Profesor ima vremena za pitanja i nakon završetka sata / nastave
- Profesorova predavanja su jasna i razumljiva
- Profesor omalovažava učenike
- Na nastavi osjećam nesigurnost/nelagodu/strah
- (Na nastavi se osjećam ugodno/opušteno)
- Profesor me zainteresirao za učenje
- Profesor me poštuje kao osobu i spreman je saslušati moje mišljenje/problem
- Profesor je prema svima ravnopravan
- Profesor ocjenjuje i trud i zalaganje, a ne samo znanje
- Profesor koristi nove metode i tehnologije

5. ZAKLJUČAK

Europska Unija i Bolonjski proces došli su u naše dvorište i pokucali nam na vrata. Hoćemo li ih otvoriti i dopustiti neometan ulazak i suradnju ostaje na nama samima. Prvi korak je samoevaluacija koja je već trebala biti dovršena u našim glavama. Sljedeći je korak prihvatiti tuđe mišljenje i dopustiti evaluaciju u svim smjerovima, uključujući i onu, nama “neprirodnu” - evaluaciju profesora od strane učenika. Iako mislimo kako djeca nemaju pravo na ocjenjivanje, na zapadu je takav način ne samo prihvaćen, već i u praksi proveden u djelo.

6. LITERATURA

1. Brajša P. (1995.). Sedam tajni uspješne škole. Školske novine, Zagreb.
2. Pratt D.D. (2000). The Teaching Perspectives Inventory, Proceedings of the 41st Adult Education Research Conference, Vancouver, B.C.
3. Internet stranica: [http:// www.flinders.edu.au](http://www.flinders.edu.au)
4. Internet stranica: [http:// www.uniud.it](http://www.uniud.it)